

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ บ้านคุณพงษ์ชัย อัมมตานนท์
๒๙-๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ บ้านคุณพงษ์ชัย อัมมตานนท์
๒๙-๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อราวปลายปีที่แล้ว ขณะที่ข้าพเจ้านั่งรอเวลาการสนทนาธรรมที่มูลนิธิฯ พี่
แก้วตา เอนกพุฒิ ได้เข้ามาสนทนาด้วย และ กล่าวเชิญข้าพเจ้าและครอบครัวให้ไปร่วม
สนทนาธรรมที่เขาใหญ่ ในปลายเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ขณะนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึก
ว่าเวลายังอีกนาน ไม่แน่ว่าเมื่อถึงเวลานั้น ข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสไปหรือไม่ แต่ข้าพเจ้าก็
ตอบรับคำเชิญของพี่แก้วตาด้วยความซาบซึ้งยิ่ง ในความเมตตาของท่าน ทั้งได้ทราบ
ว่า การจัดสนทนาธรรมคราวนี้ มีจุดประสงค์หลักคือ อยากให้ท่านอาจารย์ได้พักผ่อนใน

สถานที่ที่สบายๆ และ ประการสำคัญ
ท่านต้องการเชิญสหายธรรมจากบ้าน
อัมมะเชียงใหม่ ให้ได้มีโอกาสมา
สนทนาธรรมอย่างใกล้ชิดกับท่าน
อาจารย์ ด้วยเหตุนี้จึงมีการจำกัด
จำนวนของสหายธรรม เพื่อให้พอ
เหมาะกับสถานที่ที่จัดไว้ ทำให้ข้าพเจ้า
รู้สึกถึงความละเอียด ประณีต ในการให้
ของพี่แก้วตาเป็นอย่างยิ่ง ในเบื้องต้นนี้
ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอนำเสนอข้อความที่พี่
แก้วตา ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการ
จัดสนทนาธรรมครั้งนี้ ดังนี้

พี่แก้วตา :

กราบเท้าท่านอาจารย์สุจินต์ที่เคารพยิ่ง ก่อนอื่นแก้วขอกราบเท้า
อนุโมทนาในความเมตตาของท่านอาจารย์ ที่มีต่อทุกท่าน ที่ใคร่
ฟังธรรมในทุกๆ สถานที่และทุกครั้ง กราบเท้าคุณลุงนิภัทรที่
เคารพ กราบเท้าคุณย่า(สงวน สุจริตกุล) คุณย่าที่เป็นที่รักและ
เคารพยิ่งของทุกๆ ท่าน กราบเท้าพี่จี๊ด พี่ที่มีแต่ความเมตตา แล้ว
ก็อ่อนโยนต่อทุกๆ ท่านเสมอมา กราบท่านวิทยากรทุกๆ ท่าน
และ สวัสดิ์สหายธรรมทุกๆ ท่านค่ะ

...สืบเนื่องมาจาก เมื่อปี ๒๕๕๓ วันที่ ๑๒-๑๔ มกราคม แก้วได้มี
โอกาสไปเชียงใหม่แล้วก็ทุกๆ ท่านที่นั่น เข้าใจว่าเป็นวันเกิด
(ครบ ๗ รอบ) ของท่านอาจารย์ ครั้งนั้นกลับมาจากเชียงใหม่ถึง
กรุงเทพฯ ด้วยความปิติมาก แล้วก็ได้เห็น ความเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียวกัน ของชาวเชียงใหม่ ที่บ้านอัมมะ พอถึงปลายปีที่แล้ว
ชาวเชียงใหม่ก็ได้มาสนทนาธรรมที่มูลนิธิฯ กันอีก แก้วก็ได้เห็น
ความตั้งใจ แล้วก็ใคร่สนทนาธรรมมาก เลยมีความคิดกับคุณ
สุกัญญาว่าอยากจะหาสถานที่สนทนาธรรม อันที่หนึ่ง อยากจะ
ได้สถานที่ดีๆ บรรยากาศดีๆ แล้วก็ไม่ไกลมาก ต้องการความ
สะดวกสบายให้ท่านอาจารย์ได้พักผ่อนหลังสนทนาธรรม อันที่
สอง ก็คือ อยากจะขอกราบเรียนเชิญชาวเชียงใหม่ ได้มาสนทนา
ธรรมที่นี่ แล้วก็ได้ใกล้ชิดกับท่านอาจารย์ พอขอความเมตตา
จากท่านอาจารย์ได้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนปีที่แล้ว และวันนี้ก็
มาถึง

ในการสนทนาธรรมคราวนี้ ถ้าหากไม่มี
ผู้อยู่เบื้องหลัง ๓ ท่านนะคะ ก็คงจะไม่
สำเร็จ ท่านแรก ก็คือ อาจารย์อรรณพ
ซึ่งเมตตามาก เพราะว่าต้องออกไป
สนทนาธรรมที่อยุธยา เพื่อที่จะมาดู
สถานที่ก่อน แล้วก็ท่านที่สอง ก็คือคุณ
อ้อม(สวิตี แสนทอง) ที่ช่วยเหลือทุก
เรื่อง เกี่ยวกับเรื่องรถ รายการอาหาร
ทุกเรื่อง

ท่านที่สาม ก็คือคุณสุกัญญา (เพื่อน
ชอบ) ที่มีเพื่อนสามี(คุณวิศิษฐ์)เป็นเจ้า
ของบ้านนี้คือ คุณพงษ์ชัย อัมมตานนท์
หรือคุณเต๋า ที่ให้ความสะดวกทุกอย่าง
เลย สำหรับการสนทนาธรรมในคราวนี้
และคุณสุกัญญาก็ยังดูแลเรื่องห้องพัก
ที่โรงแรมต่างๆ เรื่องด้วย

...ได้ฟังท่านอาจารย์ แสดงเสมอมาว่า
ศึกษาธรรมะ เพื่อเข้าใจว่าเป็นธรรมะ
และ เพื่อละความไม่รู้ และสิ่งที่แก้ว
ประทับใจที่สุดที่ฟังมาก็คือ จุดประสงค์
ในชีวิต ไม่ควรจะมีอย่างอื่น นอกจาก
การเจริญสติปัฏฐาน ก็ขออนุญาต
เป็นตัวแทน กราบเท้าท่านอาจารย์ค่ะ

ปาตุมภาวสูตร (ว่าด้วยความปรากฏขึ้นที่หาได้ยาก ๖ ประการ)

[๓๖๗] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความปรากฏขึ้นแห่งเหตุ ๖ ประการ เป็นของหาได้ยากในโลก เหตุ ๖ ประการเป็นไฉน ? คือ ความปรากฏขึ้นแห่งพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ บุคคลผู้แสดงธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว ๑ ความเกิดขึ้นในมัชฌิมประเทศ (ที่มีพระอริยเจ้า) ๑ ความเป็นผู้มีอินทรีย์ไม่บกพร่อง ๑ ความเป็นไปบ้ำน้ำลาย ๑ ความพอใจในกุศลธรรม ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความปรากฏขึ้นแห่งเหตุ ๖ ประการนี้แลเป็นของหาได้ยากในโลก.

จบ ปาตุมภาวสูตรที่ ๑

พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จักกนิบาต เล่ม ๓๖ หน้าที ๘๒๔

กราบท่านอาจารย์ และ ขออนุโมทนาในกุศลทุกประการของพี่แก้วตา และ ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดสนทนาธรรมครั้งนี้ด้วยครับ อนึ่ง ข้าพเจ้าได้ทราบจากอาจารย์อรรณพว่า ในช่วงเดือนเมษายน นี้ เป็นช่วงวันเกิดของพี่แก้วตา และ พี่อรรณพ เพื่อนๆ สหายธรรม จึงได้จัดรายการเซอร์ไพรส์เล็กๆ หลังจบการสนทนาธรรมในวันที่สอง แก่ท่านทั้งสองด้วยครับ

อันดับต่อไป ข้าพเจ้าใคร่ขอแนะนำข้อความบางตอน ที่ได้มีการสนทนากันในช่วงเช้าของวันสุดท้าย ก่อนเดินทางกลับ มาให้ทุกท่านได้พิจารณา ข้อความและภาพอาຈယาว และมากไปบ้าง แม้ว่าข้าพเจ้าจะพยายามอย่างมากที่จะนำเสนอให้กระชับแล้วก็ตาม เนื่องจากการสนทนาถึงสามวัน แต่จะขอนำเสนอให้อยู่ในกระแสรู้อยู่เดียววนะครับ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ

คุณคำปั่น :

ครับ ก็กลับเข้ามาสนทนาธรรมะ ในช่วงที่ ๒ ของการสนทนาธรรมะที่ บ้านคุณพงษ์ชัย อัมมตานนท์ วัน สดุดท้ายนะครับ วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ ก็เป็นโอกาส ที่ดีอีกครั้งหนึ่งนะครับ ที่จะได้ฟัง พระธรรม ศึกษาพระธรรมร่วมกัน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงตาม ความเป็นจริง ของสภาพธรรมะ มากยิ่งขึ้น ซึ่งในช่วงแรกนี้ ก็ขอ เรียนเชิญพี่กุลวิไล ครับ

คุณกุลวิไล :

สืบเนื่องจากคำถามของคุณพรทิพย์ นะคะ ธรรมะเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งเข้าใจได้ ยาก มีท่านที่ฝากมาเรียนถามท่าน อาจารย์ว่าเร่งรีบ หรือไม่เร่งรีบ ก็ เป็นธรรมะ กราบเรียนท่านอาจารย์ ค่ะ

ท่านอาจารย์:

ตรงกับที่เคยได้ยินได้ฟังว่า ทุกอย่างเป็นธรรมชาติ อะไรที่ฟังแล้วเข้าใจแล้ว ลืมไม่ได้ ทั้งไม่ได้ เพราะว่า เมื่อถึงนี้ก็จะทราบดีว่า แม้ขณะนี้ใครจะคิดอย่างไร บังคับบัญชา ไม่ได้เลยคะ ตามการสะสมของแต่ละคน เพราะฉะนั้น เวลาที่มีปัญหาแล้วมีการฟังความคิดเห็นของแต่ละคน ก็จะรู้ได้ว่า แต่ละคนคิดตามที่ได้สะสมมา...

... ความคิดจึงหลากหลาย แม้ว่าจะได้ฟังความเห็นของคนส่วนรวมพิจารณาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จะทำ หรือ ไม่ทำ ก็ไม่รู้จักกว่าจะเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงเข้าใจได้ว่า ที่ทุกอย่างเป็นธรรมชาติ ต้องไม่เว้นเลย เราอาจจะปรึกษาหารือกันได้ ไม่ใช่ไม่ได้เลย แต่ให้รู้ว่า แม้แต่การคิดของแต่ละคน ก็เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย...

...เพราะฉะนั้น จะเร่งรีบหรือไม่เร่งรีบ ขณะนั้นคือมีปัจจัยที่คิดแล้วว่า จะเร่งรีบหรือไม่เร่งรีบ แต่สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องบ่งถึง เกิดแล้ว เพราะเหตุปัจจัย การศึกษาธรรมชาติ เพื่อเข้าใจธรรมชาติ ก็ไม่ลืมนะคะ เมื่อทุกอย่างเป็นธรรมชาติ ขณะนั้น ไม่ว่าขณะไหน ก็คือสามารถที่จะเข้าใจได้ว่า เป็นธรรมชาติ นี่คือประโยชน์ของการศึกษาธรรมชาติ...

- คุณอรรณ :** ท่านอาจารย์คะ สืบเนื่องจากคำถามของคุณพรทิพย์ ก็สงสัยว่า บางคนถ้าต้องเลือก เช่นต้องทำงานสองที่ ก็มีโอกาสปังพระธรรม น้อยลง แต่ถ้าทำงานที่เดียว ก็สามารถมีเงิน ดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ก็เกิดไปเลือกทำงานสองที่ อย่างนี้ดูเหมือนว่า เลือกที่จะมีอาชีพ แล้วก็ให้ได้เงินมากกว่าที่จะเลือกโอกาสที่จะปังพระธรรม คล้ายๆ ว่าต้องเลือกแบบนี้คะ
- ท่านอาจารย์ :** คะ ทั้งหมดเป็นพระธรรมหรือเปล่าคะ?
- คุณอรรณ :** เป็นคะ
- ท่านอาจารย์ :** ขณะที่ว่าเลือก เป็นพระธรรมหรือเปล่า?
- คุณอรรณ :** เลือกก็เป็นพระธรรม
- ท่านอาจารย์ :** เลือกอย่างที ๑ เป็นพระธรรมหรือเปล่า?
- คุณอรรณ :** เป็นคะ
- ท่านอาจารย์ :** ไม่เลือกอย่างที ๑ เลือกอย่างที ๒ เป็นพระธรรมหรือเปล่า?
- คุณอรรณ :** เป็นคะ

ท่านอาจารย์ : ทุกอย่าง เป็นธรรมชาติ ลืมไม่ได้เลยคะ ศึกษาธรรมะเพื่อเข้าใจว่า
เป็นธรรมะ ไม่มีเว้นว่าง

คุณอรรณ : ท่านอาจารย์คะ ที่นี้ ในการสะสมมาที่จะเลือกว่า ทำงานสอง
แห่ง แล้วแน่นอนว่าต้องมีเวลาฟังธรรมะน้อยลง

ท่านอาจารย์ : ค่ะ ก็เลือกแล้ว ตามเหตุ ตามปัจจัย

คุณอรรณ : ก็หมายความว่า...

ท่านอาจารย์ : เป็นธรรมชาติทั้งหมดค่ะ ฟังเพื่อเข้าใจธรรมะ ลืมไม่ได้ เริ่มลืม แล้วคิดว่าต้องเลือก ต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้ แม้ขณะนั้น ก็ไม่รู้ว่า เกิดแล้วตามการสะสม ไม่มีใครไปเลือกเลย สะสมมาอย่างไร แม้จะคิด จะทำ จะขยับตัว หรือจะทำอะไรทั้งหมด ก็มีเหตุปัจจัย ที่เกิดแล้ว ตามการสะสม

คุณอรรณ : ท่านอาจารย์คะ เป็นธรรมะก็จริง แต่บางครั้งเหมือนกับว่า ขอสนทนาคิดหนึ่งว่า อย่างนี้ตรงกับอาจารย์อรรณพเนีย ก็จะบอกว่า ฟีดินะ ไม่ต้องยุ่งเรื่องทำมาหากิน ก็มีเวลาฟังธรรมะเยอะ

ท่านอาจารย์ : ทราบไหม? พูดอย่างนั้น เพราะอะไร? แม้แต่คิด แต่ละหนึ่งขณะ ไม่พ้นจากธรรมะเลย ศึกษาธรรมะ เพื่อเข้าใจธรรมะ เมื่อไหร่รู้ได้ อย่างนี้ นั่นคือ ได้ประโยชน์จากการที่ศึกษาธรรมะ เพื่อเข้าใจธรรมะ เพราะ เข้าใจธรรมะ ขณะนั้นได้

คุณอรรณ : ท่านอาจารย์คะ ยังไม่จบ อาจารย์อรรณพก็บอกว่า ผมนะ อยากเป็นอย่างนั้นบ้างจัง

ท่านอาจารย์ : นี่ก็ธรรมะคะ

คุณอรรณ : (หัวเราะ)ซึ่งตรงนั้น เหมือนกับว่าการที่เป็นอย่างนี้ ยังต้องทำงานกับไม่ทำงาน หรือว่า ทำงานมากกว่าปกติ ทุกอย่างเป็นธรรมะหมดเลย

ท่านอาจารย์ : ค่ะ ทุกขณะ ที่แม้แต่ "คิด" แต่ละคำ เป็นธรรมะหรือเปล่า?

คุณอรรณ : เป็นธรรมะ แต่ว่าก็...

ท่านอาจารย์ : ค่ะ ฟังมาว่าเป็นธรรมะ แต่กำลังเป็นจริงๆ ยังต้องคิดว่า...แล้วก็...แล้วก็...ก็ต้องคิด แล้วก็เป็นธรรมะอีก

คุณพรทิพย์ :

ท่านอาจารย์คะ อย่างนั้น ทุกขณะ
หรือคะ เป็นธรรมชาติหมดเลย แม้แต่จะ
เอื้อมมือ หรือว่าจะกระพริบตา ทุก
อย่างเป็นธรรมชาติหมดเลย

ท่านอาจารย์ :

เข้าใจว่าเป็นหรือเปล่าคะ?

คุณพรทิพย์ :

ก็เป็นธรรมชาติ

ท่านอาจารย์ :

ก็ศึกษาเพื่อเข้าใจว่าเป็นธรรมชาติ ไม่ใช่
หรือคะ?

คุณหมอทวีป :

ก็มันเป็นอนัตตา ก็ต้องเป็นธรรมชาติ

ท่านอาจารย์ :

ธรรมะก็เป็นอนัตตา ทุกอย่างที่มีจริงๆ
เป็นอนัตตาทั้งนั้นค่ะ

คุณกุลวิไล : อย่าลืมนะคะ จุดประสงค์ของการศึกษาธรรมะ สำคัญมาก เพื่อเข้าใจธรรมะ ท่านอาจารย์คะ มีท่านที่มาใหม่ มาฟังพระธรรมจากท่านอาจารย์ ก็ครั้งนี้เอง ที่มาที่นี่ จะกราบเรียนถามท่านอาจารย์ว่า การเข้าใจว่าเป็นธรรมะ คือทั้งหมดเป็นธรรมะ มีประโยชน์อย่างไร? กราบเรียนท่านอาจารย์คะ

ท่านอาจารย์ : ค่ะ รู้กับไม่รู้ อันไหนเป็นประโยชน์คะ?

คุณกุลวิไล : "รู้" คือ "ปัญญา" มีประโยชน์กว่าค่ะ ที่จริงท่านผู้ร่วมสนทนาสามารถมาร่วมสนทนาได้นะคะ พอดีดิฉันก็ได้ไปคุยด้วย ท่านก็ดูเหมือน...ยากมาก...การที่จะรู้ว่า ทั้งหมดเป็นธรรมะ และถ้าไม่เคยได้ยินได้ฟังพระธรรมมาก็เป็นสิ่งที่ยากมาก ที่จะรู้ถึงความ เป็นธรรมะ ค่ะท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ : ยาก ก็รู้ถูกต้องนี่คะ ธรรมะไม่ง่าย เริ่มมีความเข้าใจถูก เมื่อ ธรรมะเป็นสิ่งที่ยาก แน่นนอน ไม่มีใครบอกเลยสักคำเดียวว่า ธรรมะง่าย ถ้าง่าย พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ต้องทรง บำเพ็ญพระบารมี ที่จะรู้ความจริง ของทุกสิ่งที่เป็นธรรมะ เพราะฉะนั้น เมื่อรู้ว่าเป็นสิ่งที่ยาก แต่จริงหรือเปล่า? สิ่งที่ยากแต่ ไม่จริง กับสิ่งที่ยาก แล้วจริง อันไหนที่ควรจะศึกษา? ยากแล้ว จริง แต่ค่อยๆ เข้าใจขึ้นได้ไหม? เพราะฉะนั้น ก็แล้วแต่ว่า มี ปัจจัยพอที่จะเห็นประโยชน์ว่าเป็นสิ่งที่จริง แม้ยาก ก็จริง เพราะฉะนั้น ควรรู้สิ่งที่จริง ไม่ใช่ไปรู้สิ่งที่ไม่จริง

ท่านผู้ใหม่ : ขอบพระคุณท่านอาจารย์ค่ะ

คุณคำปั่น : ครับ เมื่อมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ก็แสดงให้เห็นแล้วว่า เป็นผู้ที่ได้ สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว จึงมีโอกาสได้ฟัง จากตัวอย่างของท่านที่มา ใหม่ ๓ ท่าน ก็ได้รับฟังจากพี่สุกัญญาว่า ชวนครั้งเดียวก็มาที่นี่ เลย ประกติแล้ว การชวนมาฟังธรรมะนี้ ชวนค่อนข้างยาก แต่ว่า เป็นผู้ที่เห็นประโยชน์จริงๆ จึงมีโอกาสได้มาฟัง ได้มาสนทนา ซึ่ง ท่านก็มีตัวอย่างในอรรถกถาว่า การชวนมาฟังธรรมะ ชวนมา สนทนาธรรมะ ยาก ไม่มาด้วยการชวนเพียงครั้งเดียว แต่ถ้าชวน ไปอย่างอื่น ชวนไปเที่ยว ไปดูการฟ้อนรำ ก็จะรับการชวนด้วย การชวนเพียงครั้งเดียว แต่ว่าอันนี้ก็กระทำในสิ่งที่ยาก เพราะว่า

ชวนเพียงครั้งเดียวก็มาเลย มาแล้วก็มีโอกาสได้สะสมปัญญา เพิ่มขึ้นจากการฟัง การศึกษาพระธรรม

ที่นี่ จะกราบเรียนถามท่านอาจารย์เพิ่มเติม ในเรื่องการเร่งรีบ กับ ไม่เร่งรีบครับ ท่านอาจารย์ครับ ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นคำที่พูดกัน สนทนากัน ถ้าหากว่า พูดถึงการอบรมเจริญปัญญาแล้ว เป็น เรื่องเร่งรีบไม่ได้ ท่านอาจารย์ครับ เพราะว่าจะต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป จากการค่อยๆ สะสม ค่อยๆ อบรมไปในชีวิตประจำวัน กราบเรียนท่านอาจารย์ครับ

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ที่คุณพรทิพย์ถาม คงหมายความว่า ไม่ค่อยจะได้ฟังธรรมะ ไม่ค่อยจะได้อบรม ควรจะมากกว่านั้น หรือเปล่า? ในความเห็นของคุณพรทิพย์ ที่ใช้คำว่า "เร่งรีบ"

คุณพรทิพย์ :

คือ เหมือนจะไม่เดือดร้อน ว่ามีโอกาสดำเนินการ ศึกษาพระธรรม น่าจะสนใจมากกว่านี้ คือเหมือนกับ เอ๊ะ! ทำไมไม่เดือดร้อน อะไรอย่างนี้คะ

ท่านอาจารย์ :

ทุกคนไม่เดือดร้อน ก็เลยไม่ต้องฟัง ใช่มั้ยคะ?

คุณพรทิพย์ :

ค่ะ ประมาณนั้น เหมือนกับบุคคลที่ไม่ได้รู้จักธรรมะ ที่จะสนใจ ที่ จะรู้ว่า พระธรรม มีอะไรบ้าง?

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ แล้วเวลาเดือดร้อน สนใจฟังหรือเปล่า?

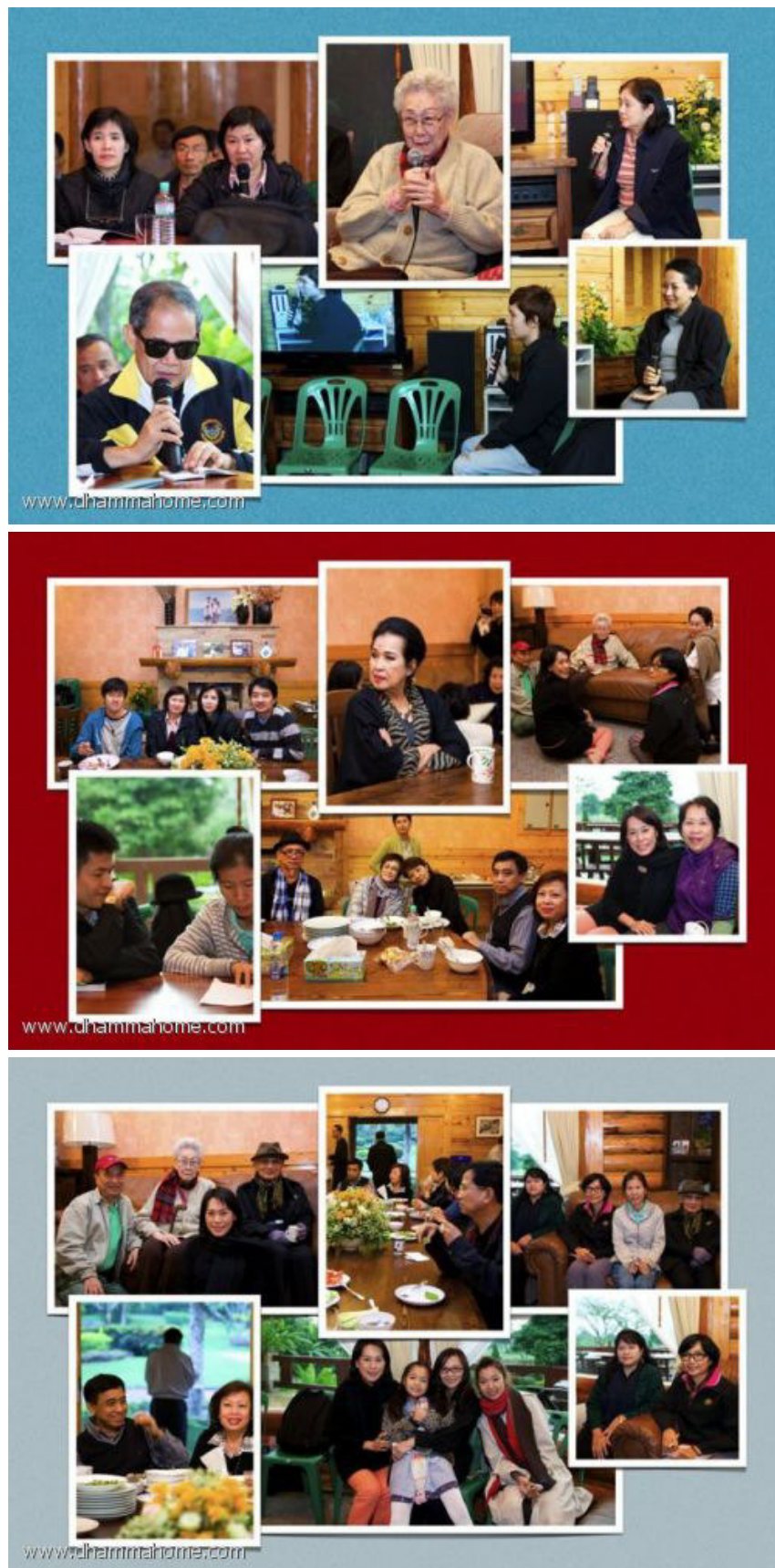
คุณพรทิพย์ :

ถ้าเดือดร้อน คงต้องไขว่คว้าหาพระธรรมนะคะ

ท่านอาจารย์ :

แน่ใจหรือคะ?

คุณคำปั่น :

ครับ แต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่งจริงๆ นะครับ ตามการสะสม จะเห็นได้นะครับว่า ผู้ที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมนั้น เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่ได้ฟัง เทียบกันไม่ได้เลย เพราะว่ามีส่วนน้อยจริงๆ ที่จะได้ฟัง ได้ศึกษาพระธรรม ต้องเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์จริงๆ เห็นประโยชน์ของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ว่าสิ่งใดที่ควรมี ควรสะสม เพราะว่าทรัพย์สมบัติหรือว่าสิ่งของต่างๆ ไม่สามารถที่จะติดตามตัวเองไปได้เลย แต่ว่าสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งก็คือ ความเข้าใจพระธรรม ความเข้าใจพระธรรมเท่านั้น ที่จะเป็นที่พึ่งที่แท้จริง สำหรับทุกชีวิต ถ้าหากว่าเกิดมาแล้วนะครับ ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้สะสมปัญญา ก็จะตายไปพร้อมกับความไม่รู้ เมื่อมีความไม่รู้ ความไม่รู้ ก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นๆ นะครับ

ท่านอาจารย์ :

ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า
เดือดร้อน ที่คุณพรทิพย์ใช้ เพราะว่า
ตามปกติธรรมดา ทุกคนก็มีชีวิตอยู่ ไม่
เดือดร้อน ใช่มั้ย? อยู่ไปวันๆ ไม่เห็นมี
ใครเดือดร้อน ฉะนั้นที่คุณพรทิพย์
กล่าวว่าเวลาเดือดร้อนก็จะสนใจธรรมะ
ก็ไม่แน เพราะว่าคนที่เดือดร้อนมาก ก็
ไม่ได้คิดถึงธรรมะ ไม่ได้สนใจธรรมะ
ด้วย

...เพราะฉะนั้น ไม่ใช่เรื่องเดือดร้อน แต่เป็นเรื่องศรัทธาที่จะเห็น
ประโยชน์ว่า สิ่งที่เป็นความเข้าใจถูก ความเห็นถูก ในสิ่งที่มี
จริงๆ ที่เป็นคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีประโยชน์
หรือไม่มีประโยชน์...

...เพราะฉะนั้น ศรัทธาเพิ่มขึ้นหรือเปล่า? เพียงได้ยินคำว่า พระ
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไม่ใช่ประเด็นของความเดือดร้อน ไม่
เดือดร้อน แต่เป็นเรื่องของการที่มีความศรัทธา ในคำที่ "พระ
อรหันต์" "พระ" มาจากคำว่า "วร" คือ ประเสริฐ "อรหันต์" คือ ผู้ที่
ไกลจากกิเลส หมายความว่าไม่มีกิเลสใดๆ เข้าไปใกล้ได้เลย แม้
เพียงเข้าใกล้ ก็เข้าใกล้ไม่ได้ เพราะว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่หมดจดจาก
กิเลส ไม่มีกิเลส พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า "สัมมา" คือ ชอบ
ถูกต้อง ตามความเป็นจริง "พุทธ" คือ ผู้ตื่น ผู้รู้ ผู้เบิกบาน
พระพุทธรูป พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า...

... จริงๆ แล้ว พอได้ยินคำว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นประโยชน์กับใครหรือเปล่า? เห็นมั๊ยคะ? ได้ยินแล้ว จะกล่าวว่าไม่เดือดร้อน ก็ไม่เดือดร้อน จะได้ยินคำว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือไม่ได้ยิน ก็ไม่เดือดร้อน อะไรๆ ก็ไม่เดือดร้อน เพราะว่ามีชีวิตอยู่ ตามความพอใจที่จะอยู่อย่างไอก็เป็นอย่างนั้น แต่ว่าพอได้ยินคำว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเนี่ย น่าอัศจรรย์ไหม? ใครจะซื้อนี้ได้? ใครจะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้?...

...ไม่ใช่เพียงแค่ "พระ" ไม่ใช่เพียงแค่ "อรหันต์" แต่... "พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า" พอได้ยินชื่อนี้ สะดุดหูบ้างมั๊ยคะ? สะดุดใจบ้างมั๊ย? ต้องเป็นบุคคลผู้เลิศ ผู้ประเสริฐที่สุด จึงจะมีผู้ที่ขนานนาม หรือว่า กล่าวด้วยความเคารพอย่างยิ่ง พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่เคารพสักการะ กราบไหว้ แต่ก็ไม่รู้จักรู้ว่าเป็นใคร เพียงได้ยินชื่อนะคะ แล้วก็กราบไหว้ กับการที่ เมื่อเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าเนี่ยคะ จะเป็นประโยชน์กับใคร? หรือเปล่า? เริ่มคิด ไช้ไหม? เป็นประโยชน์กับเราหรือเปล่า? จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจ ที่จะรู้จัก พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า หรือเปล่า? เพราะว่า ในยุคนี้ สมัยนี้ ไม่สามารถที่จะเห็นพระรูปกาย ของพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าเลย แต่สามารถที่จะเห็นพระคุณ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาคุณ มิฉะนั้น จะไม่ชื่อว่า " พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า "...

...เพราะฉะนั้น เพียงได้ยินคำนี้ สะดุดหู สะดุดใจหรือเปล่า? ว่าจะเป็นประโยชน์ไหม? ในการที่ได้ยิน แล้วก็เป็นผู้ที่เห็นบุคคลใดทั้งสากลจักรวาล ไม่ใช่เฉพาะโลกนี้โลกเดียว เทวดา พรหม ก็กราบไหว้ มาเฝ้านมัสการทูลถามปัญหา ก็แสดงให้เห็นว่า ประโยชน์ต้องมีแน่ ไม่ใช่เฉพาะแต่มนุษย์ แม้เทพและพรหม ผู้ที่เห็นประโยชน์ก็มี ศรัทธาที่จะได้รับประโยชน์จากพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หนทางเดียวที่จะได้รับประโยชน์ จากพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ฟังธรรมะ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง...

....เพราะฉะนั้น ถ้าเป็นคนที่คิดยาว คิดไกล คิดละเอียด ไม่ได้คิดเฉพาะ วันนี้หรือชาตินี้ ก็คือว่า ทุกคนก็ต้องตาย ต้องจากโลกนี้ไป แล้วก็ไม่ได้คิดแม้แต่เพียงว่า เมื่อวานนี้หมดแล้ว แต่มีวันนี้ วันนี้ก็หมดไป หมดไป เพราะฉะนั้น แม้ความตาย ถ้าไม่รู้ว่าอะไรเกิด อะไรตาย ก็จะไม่รู้ว่าตายแล้วก็เกิดทันที ไม่มีระหว่างคันเลย เหมือนเมื่อวานนี้กับวันนี้...

...แต่ที่ยังไม่ได้ใช้คำว่าตาย อย่างที่เข้าใจกัน คือ สมมุติมรณะ สมมุติว่าตาย แต่ไม่ได้สิ้นสุด เพราะตายจากโลกนี้ ก็เกิดอีกทันที แล้วแต่ว่า กรรมหนึ่ง จะทำให้เกิดที่ไหน? ซึ่งเลือกไม่ได้ เหมือนชาตินี้ ทุกคนมาจากไหน ไม่มีใครรู้ได้เลย แต่กรรมก็ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ แล้วกรรมที่ทำให้เกิดชาตินี้ หรือ ทุกชาติก็ตาม ก็ประมวลมาซึ่งกรรมทั้งหลาย ที่สามารถที่จะให้ผลได้ ในชาตินั้น...

...เพราะฉะนั้น แม้ว่าทุกคนอยากจะมีแต่ความสุข ก็เลือกไม่ได้ ถึงเวลาที่อกุศลกรรมให้ผล นำมาซึ่งความทุกข์ ไม่ใช่มีใครนำมาให้ได้เลย ไม่มีใครทำอะไรได้ นอกจากกรรมซึ่งเป็นเหตุ นำมาซึ่งกรรมซึ่งเป็นผลของเหตุนั้น เพราะฉะนั้น การศึกษากรรมะ ไม่มีโทษใดๆ เลยทั้งสิ้น ได้ฟังสิ่งซึ่งไม่เคยฟัง และสิ่งที่ฟัง ก็มีปรากฏให้รู้ความจริง ให้เข้าใจความจริงนั้นยิ่งขึ้น จนสามารถที่จะรู้ว่า ผู้ที่รู้ กับผู้ที่ไม่รู้ ผู้ที่ฟังพระธรรม กับคิดเอาเองเนี่ย ต่างกันมาก ไม่มีใคร จะคิดเองได้ถูกต้อง เพราะไม่ใช่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น ก็จะเร่งรีบ หรือไม่เร่งรีบ บังคับได้ไหม?

คุณพรทิพย์ :

ไม่ได้ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ แล้วแต่กำลังของศรัทธา การที่จะเห็นประโยชน์ ก็ทำให้รู้ว่า อะไรมีค่าที่สุด ในการเกิดเป็นมนุษย์

คุณสุกัญญา :

กราบท่านอาจารย์ค่ะ จริงๆ เมื่อวานที่กราบเรียนถามท่านอาจารย์ เวลาทำงาน เมื่อเจอปัญหาแล้วอยากจะเข้าใจธรรมะ ก็คงไม่ต่างจากคุณทิพย์เท่าไรหรอก แต่ว่า จริงๆ แล้วคำอธิบายของท่านอาจารย์ ก็ช่วยให้ความกระจ่างบ้างเล็กน้อยว่า ในขณะที่ทำงานไม่ว่าจะมีปัญหาสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทุกอย่างเป็นธรรมะทั้งหมด

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ คุณสุกัญญาแก้ปัญหาได้ จบแล้ว รู้ไหมว่าเป็นธรรมะ?

คุณสุกัญญา :

คือจริงๆ ถึงจะแก้ได้ หรือไม่ได้ ก็เป็นธรรมะทั้งหมด

ท่านอาจารย์ : ค่ะ รู้ไหม? ว่าเป็นธรรมะ

คุณสุกัญญา : รู้ด้วยเรื่องราวค่ะ ท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ : "ขณะ" ที่กำลังแก้ปัญหา แก้ได้ หรือแก้ไม่ได้ ขณะนั้นจริงๆ รู้ธรรมะ ขณะนั้นหรือเปล่า?

คุณสุกัญญา : รู้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ

ท่านอาจารย์ : ขณะที่กำลังแก้ กำลังคิด รู้มั๊ย? ว่าขณะนั้นเป็นธรรมะ

คุณสุกัญญา : รู้ว่าเป็นธรรมะ ค่ะท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ :

คะ นี่คือประโยชน์ ถ้าสามารถที่จะรู้ได้ แก่
ไม่ได้ ขณะที่แกคือ คิด เป็นธรรมะ ไม่ใช่
เห็น ไม่ใช่ได้ยิน คือ รู้ธรรมะ ไม่ใช่ไป นาน
มาแล้ว ได้ยิน ได้ฟัง พอจบไปแล้วก็รู้ว่า
เป็นธรรมะ แต่...ขณะที่สภาพธรรมะนั้น
กำลังเป็นอย่างนั้น "รู้" ใน "ลักษณะ" ที่
"ต่าง ๆ กันไป" หรือเปล่า? เช่น คิดเป็นคิด
ไม่ใช่เห็น ถ้ารู้ธรรมะ ก็คือ รู้ลักษณะ ที่
เป็นจริง มีจริง แต่ละอย่าง ในขณะนั้น

คุณสุกัญญา :

โกรธเป็นโกรธ

ท่านอาจารย์ :

ถูกต้องคะ โกรธเป็นอื่นไม่ได้ แต่รู้มัยว่า
โกรธ เป็นธรรมะ ในขณะที่โกรธ กำลัง
ปรากฏ เพราะฉะนั้น ถ้ารู้ขณะไหน ก็รู้
คะ ไม่ว่าจะคิด ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรก็
ต้องรู้คะ

คุณสุกัญญา :

ในขณะที่ทำงาน ไม่ได้ฟังธรรมะ

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ขณะนั้น รู้มัยว่าเป็นธรรมะ?

คุณสุกัญญา :

ขณะที่ทำงาน ไม่ได้ฟังธรรมะ

- ท่านอาจารย์ : รู้ไหมว่า ขณะนั้น เป็นธรรมะ?
- คุณสุกัญญา : ก็รู้ว่าเป็นธรรมะ
- ท่านอาจารย์ : ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ต้องฟังอีกแล้ว รู้หมดแล้ว
- คุณสุกัญญา : ไม่ใช่ค่ะ ท่านอาจารย์ เพราะว่า ถึงจะรู้อย่างไรก็ตาม แต่เป็น
ความคิดนึก เรื่องราวที่เป็นธรรมะ
- ท่านอาจารย์ : ค่ะ คิด ไม่ใช่คุณสุกัญญา คิดแต่ละขณะ ก็เป็นธรรมะ รู้ไหม รู้
หรือยัง? ปัญหาอยู่ตรงนี้ ความเป็นผู้ตรง ที่จะเข้าใจธรรมะ ต้อง
เมื่อ ลักษณะของสภาพธรรมะหนึ่ง สภาพธรรมะใด ปราภฏแล้วมี
ความเข้าใจ ในขณะนั้น ทันที ในลักษณะนั้น ว่าเป็นธรรมะ
นั้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีคำว่า สติสัมปชัญญะ และ ปัญญา ที่สามารถ
"เข้าถึง" ความเป็นธรรมะ ไม่มีใครเลย ไม่มี "เรา" ที่กำลังคิด แต่
สามารถที่จะ รู้ลักษณะ ที่เป็นธรรมะ ในขณะนั้น
- คุณสุกัญญา : กราบท่านอาจารย์ค่ะ ท่านอาจารย์คะ ก็รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง
- ท่านอาจารย์ : ค่ะ ตอนไม่รู้ ก็ไม่ใช่ ใช่ไหม?
- คุณสุกัญญา : ใช่ค่ะ

- ท่านอาจารย์ : แล้วตอนรู้ รู้อะไรคะ?
- คุณสุกัญญา : รู้ว่า ขณะนั้น เป็นธรรมะ
- ท่านอาจารย์ : “รู้ว่า” ไม่ใช่ “เข้าใจ” ลักษณะ ที่กำลังปรากฏ เหมือนเดี๋ยวนี้อย
แต่ละหนึ่งลักษณะ เป็นธรรมะ

- คุณสุกัญญา : ไม่ใช่ บุคคล ตัวตน คือ เป็นสภาพธรรมะนั้น ที่ปรากฏจริงๆ
- ท่านอาจารย์ : ก็เป็นธรรมะแล้ว จะเป็นอื่นไม่ได้ นอกจากเป็นธรรมะนั้นๆ
- คุณสุกัญญา : เพราะฉะนั้น ขณะที่ทำงานอยู่ แล้วอยากจะฟังธรรมะก็เป็นความ
อยาก ที่ปรากฏ ในขณะนั้น
- ท่านอาจารย์ : แล้วรู้ไหม ว่าเป็นธรรมะ?
- คุณสุกัญญา : ก็รู้ว่าเป็นความอยาก รู้ว่าเป็นธรรมะ แต่...
- ท่านอาจารย์ : แต่ “ลักษณะที่อยาก” เป็นธรรมะ ไม่ใช่รู้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ
แต่ เฉพาะลักษณะที่ปรากฏนั้น เข้าใจในขณะนั้น ไม่ต้องเรียก
อะไรเลย...เริ่มค่อยๆ ชิน ค่อยๆ เข้าใจ ในความหมายของคำว่า
“ธรรมะ”

๑๐. สติปัฏฐานสูตร

[๑๓๑] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ :- สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ในแคว้นกุรุทั้งหลาย (ทรงอาศัย) นิคมหนึ่งของชาวกุรุ ชื่อว่า กัมมาศรัम्मะ. ณ ที่นั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว.

[๑๓๒] พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระพุทธานุญาตนี้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางเอก เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อก้าวล่วงความโศกและปริเทวะ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง. ทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ ประการ. ๔ ประการเป็นไฉน? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑. พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑. ฯลฯ

พระสูตรต้นปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่ม ๑ ภาค ๑ หน้า ๖๐๖

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่บ้านคุณพงษ์ชัย อัมมตานนท์ ที่ทุกท่านได้ร่วมกันฟังพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจธรรมะ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต ที่บุคคลพึงสะสมไว้ ได้สิ้นสุดไปแล้ว หหมดไปไม่กลับมาอีก เหลือเพียงการสะสมความรู้ ความเข้าใจธรรมะ ที่สั่งสมไป จนกว่าจะถึงซึ่ง ณ กาละนั้น ที่จักได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม สิ้นสุดการเดินทางในสังสารวัฏฏ์ได้ ในวันหนึ่ง แม้จะแสนไกล แต่ได้เริ่มแล้ว ในหนทางที่ถูกต้อง ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้

กราบท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และท่านวิทยากรทุกท่าน

ขออนุโมทนาในกุศลทุกประการของ

คุณแก้วตา เอนกพุฒิ คุณสุกัญญา เพื่อนชอบ คุณสวินี แสนทอง

และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดให้มีการสนทนาธรรมในครั้งนี้

ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกๆ ท่านด้วยครับ

